

պիւղ. ուղտին հարցուցել են՝ թէ էր է
վիզդ ծուռ. սխառասխանել է. ուշի ու-
շով նայեցէք և ինձ հասկացուցէք, թէ
որ տեղս է ուղիղ. խիղոյն լիզուս խածի և
լուցի, որ մեր ազգի աշխատասիրաց ևս
ժամանակ տամ առ իմ բացագանչութիւնն

առնել իւրեանց գրհացուցիչ արձագան-
քըն, որում ի բազմաց հետէ կարօտ է մեր
գրականութիւնն :

ՄԵՐՈՒՆԻ ԴԱՐՐԻԷԼ ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ.

ԵՍՆԻՊԵՏԻՆԻՆԻ

ԲԱՌՅԱԿԱՆ

Ի ՄԱՀ ՄԵՐՈՒՆԻ ՆԵՐՍԻՍԻ.

Լսէք, զի՛նչ գոյժ, զի՛նչ հառաչանք ընդ համօրէն Հայաստան,

Ողբ ի սօսեաց արմենակաց, ողբ ի յաղրերց Բիւրակնեան:

Պոժ մեծամեծ ջայլէ ի Խախ շէնն յԼիկեղեաց գաւառին,

Փռթմամ և ես իրաց անդէտ՝ արտում տխուր զխովին:

Ո՛հ, զի՛նչ աղէտ հարաւ աչացս և արտասուեաց տեսարան,

Երբ և կանայք գերաշխարան՝ հեղուն լալիս ողբաձայն:

Տէր, զի՛նչ իցէ, գոչեմ ինքնին, յեկեղեցին անդ մատչեմ,

Եհն մարմին, չգիտեմ թէ ո՞րչա անդ լուսափայլ տեսանեմ:

Պար զնովաւ կրօնաւորաց, պերճապայծառ իշխանաց,

Պար զնովաւ և երգեցիկ մանկտին առնէր տխրազգեաց:

Ենդուլ շրջեալ շուրջ զամբոխիւ իրին լինել խելամուտ,

Չեղև հնար ինձ յառաջիլ, այլ գիտէի ի բացուստ:

Եյն ինչ ողբոց ձայն հարկանէր յիմ լսելիս հայերէն,

Սիրտ իմ ի վիշտ, յաչացս հոսէր յորդ արտասուք ուղխօրէն:

Բայց ըստ զիպաց ոմն ի խմբէն մեկնեալ ահա կրօնազգեաց,

Առ իս մեղմուլ ձգեաց զակնարկ՝ դէմք իւր տխուր մահազգեաց:

Թէպէտ թօշնեալ գեղ երեսացն, այլ աչք սիրուն լուսարիւր,

Որք և անշուշտ զնորայն հոգւոյն յայտ բերէին զանդղդ տիպ:

Ուստի՞ դու դաս, ո՞ւմ ի խնդիր, և զի՛նչ յուզիս պատանի,

Ի հարց նա ցիս, և խանդ սիրոյ բորբոքեցաւ ի սրտի:

Սրբառեսիլ զին՝ զոր տեսիւր եղեալ ի սուրբ զազաղին,

Ուստի բուրմունք անմահականք ի հօտ անոյշ ծաւալին:

Ներսէսն է նա, Մեծն այն՝ Ներսէս հովիւ Հօտին Բարձրելոյն,

Սուրբ շառաւիղ Պարթևական ի վշաբեր յարմատոյն:

Երբ ուշ գիր ինձ, լուր բարբառոյս, ի վէպ արկից խկտպէս,
 Օվարս նորա, զառիթ մահուն՝ և թէ առ ի՞նչ այս հանգէս:
 Քանզի գոյով անձամբ անձին անքուն սրբոյն կենակից,
 Վարուց համայն Հայրապետիս եմ իրագէտ և անցից:
 Ես Երշակաւ Հայ արքայիւ ծնաւ յորդոյն սուրբ Յուսկան,
 Յորում շնորհք, ձերք անսանիւր ի տիս մատաղ մանկութեան:
 Օգիտութիւն Ըստուածական ի Կեսարիա ընկալաւ,
 Որում Երամ մեր Վահագնա յաղթօղ փառօք տիրացաւ:
 Լեալ հանձարեղ ի Բիւզանդեան ի կայսերէն սիրեցաւ,
 Ի հայրենիս և յալ տեղիս ըզհամբաւի յոյժ հարաւ:
 Երիտօնն իբրեւ եհան յարբունս կենաց հասակի,
 Ըմունացաւ ընդ բարեպաշտ դստեր ուրումն իշխանի:
 Ել ի բարձանց Ամենակալն իւր խորհրդովք երկնային՝
 Վ ի ծակ կենաց կնքեաց նմա գոյ Հայր հանուր Հայ աղին:
 Պեստի տարփմամբ համայն ազգին և հրեշտակօք արքունի,
 Ի գութ շարժեալ փառօք դարձաւ յաշխարհըն իւր հայրենի:
 Սոյնմբ Զորդոյն սուրբ Պարիզորի յԱթոռ փառաց ամբարձաւ,
 Նոր դահալալ աստուածընտիր սրբոյ Պահին կարգեցաւ:
 Ջահ լուսալիւր Հայոց ազգին իբրեւ պայծառ արեգակ,
 Լուսաւորեաց զազգս Երաման հոսմամբ քրտանցն անքանակ:
 Բաց զդպրոցս, որով ուսումն յորդիս Հայկաց ածեցաւ,
 Օղիքատանոց շինեաց անթիւ և վանօրայս յոյժ ամբաւ:
 Մայր կթառատ կարօտելոց և աղքատաց համարիւր,
 Իւր համօրէն ազգիս մերոյ ծառաւելոց սուրբ աղբիւր:
 Լոյս գիտութեան՝ լոյս կրթութեան Հայկեան զարմին ծագեցաւ,
 Ենթարկարդ կենաց խաւարն իսպառ իմէնջ մերժեցաւ:
 Քանիցս միջնորդ, քանիցս սաստիչ ալեաց Յունաց յարձակման,
 Որով զաշխարհ մեր Հայաստան անքոյթ պահէր անսառան:
 Սա պետ արթուն Եկեղեցւոյ անքուն աչօք պահապան,
 Ըմրակառոյց նեցուկ պատուար գահին մերոյ արքունեան:
 Եյն ինչ ի ծուփս իւր շարութեան ծփայր արքայն մեր Երշակ,
 Վիմեաց անձամբ առ Վաղէս կայսր յօգուտ ազգին ի հրեշտակ:
 Ո՛հ, շարափառն զնա յաքսոր վարէր ի տար աշխարհի,
 Նաւն ի յալիս անդ խորտակի՝ զՆերսէսն հանէ ի կղզի:
 Ենդէն հրաշիւք ձկամբ ծովուն զքաղցն հաճանէ կերակրի,
 Չէր անդ բնակ, փայր ամայի, չէր անդ ուսերան ձկնորսի:
 Իբրեւ օրհասն ժպիրհ կայսեր զարեւ կենաց հասանէր,

Ու իձակ փառաց արքայական ի թէոզոսն հասանէր:
 Ի արեացապարան առ ինքն կոչէր վայել պատուով զՄեծն Ներսէս,
 Որում անզոյք շնորհաց Հոգւոյն զիտակ իսկ էր կանխապէս:
 Եպա զՊապ օծ. Արշակեան համայն Հայոց թագաւոր,
 Հայցմամբ սրբոյն զօրօք ի Հայս Յոյն առաքեաց զօրաւոր:
 Եստ Մեհրուբան՝ այն ամբարիշտն հեղոյր զարիւն համազգեաց,
 Հեթանոսաց պիղծ պարսկական սպաս տարաւ օրինաց:
 Եյս ազգութեաց գոռ գաւաճանն զձախառ մարտի պատրաստեաց,
 Զանայր ըզՀայս ի պիղծ կրօն գարձուցանել Մաղդեղանց:
 Ի ժամ մարտին յարինաղանդ Չիրաւ դաշտին Հայկազանց,
 Մինչ յերկոցունց յառնէ շահնգ հօսի արիւն բանակաց:
 Նա ի գագաթ Նպաստ լերին բազկատարած աղօթէր,
 Եւ յաղթութիւն Հայ բանակին արտասուածութիւն պաղատէր:
 Յարեան հողմունք ընդդէմ Պարսից, գոռայ գօչէ մըրըրիկ,
 Պունդ Պարսկական դոդայ խռովի ընդ այս տեսիլ ահարեկ:
 Եմպ ցօղազին զՀայոց զլիսով առնէր քաղցրիկ հովանի,
 Վաջալերի բանակ Հայկեանն այցելութեամբ Տէրունի:
 Ենդ հարկանին զզօրս Պարսից զիսթաւալ զգետնի,
 Ոչ ստպարաւ՝ ոչ նիզակաւ, այլ աղօթիւք Ներսիսի:
 Եչկունք աղու, սիրտ իւր հանդարտ, սէր էր համբուն սա դւղղոց,
 Եյլ ահաւոր և անաչառ էր կշտամբիւ թիւրերեց:
 Ուղղէր անդու ըզվարս Պասայ մեր զազրագործ արքային,
 Ընդ որ սորա յոյժ դառնացեալ՝ թոյն մթերեաց ի սրտին:
 Ենքուն ջանայր կարծիւ զաղանի՝ զկեանս Հովուիս գերյարգոյ,
 Ողջ կուրացեալ մտօք սսէր, բարձցուք զչարն ի միջոյ:
 Ուստի հրաւէր Հայրապետիս առնէ սիրով սիրալի,
 Ի պերճ ինջոյս ընդ աւագաց բազմիլ պատուով ի բարձի:
 Ենդ ի սպասու անձամբ անձին բազմականին կայր ինքնին,
 Շիգն թափէր ջանայր ծածուկ զկեանս բառնալ կենսատուին:
 Զթիւնախառն ձեռամբ բաժակն Արանելոյն նա մատոյց,
 Եհ, լուսավառ ծրագ պայծառ տանէս Հայկայ նա շիջոյց:
 Յայնժամ կոչեաց սուրբն Ներսէս աղերսանօք առ Եստուած,
 «Օրհնեալ է կամք Մարգասիրիդ, արդար ևս Տէր, ողորմած:
 Զի այսօր յիս առաքեցիր մարտիրոսի զբաժակ,
 Որով ի քէն, Տէր ընկալայ նահատակի ըզպսակ»:
 Եհա տեսեր ըզչարութեան պտուղ Պապայ արքայի,
 Որով այսօր տունն Հայկական մնայ անտէր ամայի:

Երդ երթ առ Հայս իբր անդարար՝ գոյժ արկ մահուան լուսատուիս,
 Թող սուգ առցեն համայն լերինք, թող սգացէ որբ Մասիս:
 Թող լայ և սուրբ Լէկեղեցին զիւր առաջնորդ անսայթաք,
 Թող ողբացէ տունն Թորգոմեան զիւր հովուապետն և հրէշտակ:
 Եյսուհեաւ ողբան աղքատք և հաճօրէն կարօտեալք.
 Ջի զերթ խաշինս՝ յանապատի լինելոց են վայրատեալք:
 Երդ Հայաստան քո պռաջի ուղի հորդեաց լուսաձեւ,
 Եւ արդ տրիտուր դու զայս չափես նորայն շնորհաց բազմադէմ:
 Իսկ պատանի ի յիշատակ լեր իմ անուանս դու գիտակ,
 Ես Խաչ անուն որբասընունդ Մեծի առն եմ Սարկաւազ:

ԳԱՐՐԻԷԼ ԴՈՒԼԻԲԵՆԻՆՆԵՅ

Շ--շէշ:

ԵՂԻՇԷՆ ՅԱՆԱՐԱՅՐ.

Երփին յերթեր օսկէգոյն, մինչ իւր ծածանչ մինչ իւր շող՝
 Շողէր ի նաղ շող ի շող՝ կապուտակին ի փողփող,
 Եւարայրին վարդազեղ ձօներ զիւր սէր, զիւր համբոյր,
 Հայոց քաջաց՝ ուր արիւն խնկէր յերկին խունկ ի բոյր:
 Գեղափթիթ ծաղկանց նոր, գեղափթիթ նոր ի թուփ,
 Վարդակարմիր արեանց ցօղ, ցօղէր ի շաղ ցօղածուփ.
 Վարդ ու նարդոս խայտային, ուր մանիշակ, ուր շուշան՝
 Թերթիցն ի գեղ գեղափառ, ուր արփանայր Շաւարշան:
 Բոսորագեղ անդ ալիք ջինջ Տղմուտին ողբագոչ,
 Երփւոյն ի լոյս ի ծածանչ, լողայր սորէր ի խոխոջ.
 Պարծանաբեր հայրենի յիշատակոք ցօղէր ամի,
 Ուր քաջք անկան անմըռունջ ի սէր սիրոյն սիրատափ:
 Իբրեւ ևզնիկ ի սուր նետ, ի սուր սլաք վիրաւոր,
 Յաղբերականց բղխէ ջուր, փութայր ի գեղ կարեւոր.
 Եյսպէս ծերուկն Լդիշէ վարդին հայոց Վարդանայ,
 Ի սէր, ի տես ի կարօտ՝ էջ յԵւարայր բացօթեայ:
 Դաշտին յերես խումբ ի խումբ անկեալ կային ի սփիւռ,
 Ի հարաւոյ մեղմ անոյշ հնէր լուիկ զինչ գեփիւռ,
 Քրտանց կայրակ պաշտելի դեռ ի ծակատ շողշողայր,
 Մինչ զերթ զցօղ Մայիսի՝ որ նոր սորէր զառ ի վայր: